

Димка МИТЕВА

Едиција: Извори за македонскиот јазик

БЛАЖЕ КОНЕСКИ: ТЕШКОТО
(Поезија, Книга прва, Култура, Македонска книга, Мисла,
Наша книга, Скопје 1981, стр. 31–33)

О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат,
штом тапан ќе грмне со подземен екот –
во градиве зошто жал лута ме стиска,
во очиве зошто навирува река
и зошто ми иде да плачам ко дете,
да превијам раце, да прекријам лик –
та гризам јас усни, стегам срце клето
да не пушти вик. (стр. 31)

О тешкото! Старци излегуваат еве,
на чело им мисла, во очи им влага
и првиот чекор по меката трева
е мирен и бавен, со здржана тага.
Но ’рзнува тапан и писок се крева
и молнија светнува во секој глед,
и напред се пушта, се стрелка, се слева
стегнатиот ред. (стр. 31)

До старците момци се фаќаат скокум;
не издржа срце – сив сокол во клетка,
не издржа пламен жив потулен в око,
не издржа младост што сака да летне! (стр. 31)

Се залула оро! Се заврте земја,
и чиниш – се корне стресениот век,

и околу трпнат ридиштата темни
и враќаат ек. (стр. 32)

И божем се врасло кипнатово оро
со исконска сила за земјава наша
и во него шуми на реките зборот,
и во него рика див ветер и страшен
и во него шепнат узреани житја
и вечерен мирис се разлива тих,
и земјата дише во пролетна ситост
со запален здив. (стр. 32)

И душата, чиниш, на родот мој мачен
во тешково оро се уткала сета –
век по век што трупал сè попуст и мрачен
од крвава болка, од робија клета,
век по век што нижел од корава мисла
за радосна челада, за слободен свет,
од песна – за љубов што гине со пискот
ко жерав во лет. (стр. 32)

О тешкото! Кога во молк да те гледам,
на очиве магла ми напаѓа сура,
и одеднаш – в бескрај се растега редот
и ридја се губат в пустелија штура –
и еве кај иде од маглата матна
сè сенка до сенка, сè еден до друг –
во бескрајно оро син оди по татка,
по деда си – внук. (стр. 32)

Времињата мрачни се нивното поле,
и нивната свирка – на прангите свекот,
а главите им се наведени доле,
и покроце врват – сè чекор по чекор.
О времиња, што ве в мрак родот мој минал,
кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!

кој збор ќе ми најде за ужасот зинат
над пустош и крв?! (стр. 32)

Кој број ќе ми каже на лутите рани,
на пламнати ноќи, на пеплишта пусти,
кој на срце болки ќе изреди збрани,
и на очи солзи и клетви на усти.
О тешкото! Синџир ти беше на робја,
од калеси моми и невести ред,
со врзани раце во плен што ги погнал
насилникот клет. (стр. 33)

О тешкото! Синџир ти беше на робја,
дур не стана народ во листена гора,
сè дури со јадот од векови собран
не поведе бујно, бунтовничко оро!
Се залула танец низ крвје и огон,
и повик се зачу и грмеж во чад –
те разнесе сегде бунтовната нога
по родниот кат. (стр. 33)

О тешкото! Сега по нашите села
во слобода првпат штом оро ќе сретам,
зар чудно е – солза да потече врела,
зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?!
Од вековно ропство, мој народе, идеш
но носиш ти в срце дар златен и пој.
Пченицата твоја триж плодна ќе биде,
и животот твој! (стр. 33)

ПРАВ РЕЧНИК НА ЗБОРОВНИОТ ФОНД НА
ПЕСНАТА „ТЕШКОТО“ НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ

- а 32
 бавен *ѝриод.* 31
 бескрај *м.* 32
 бескраен -јно *ѝриод.* 32
 беше *форма од ѓл.* сум 33
 (2)
 биде *ѓл.* 33
 божем *ѝрил.* 32
 болка -и *ж.* 32, 33
 број *м.* 33
 буен -јно *ѝриод.* 33
 бунтовен -ната *ѝриод.* 33
 бунтовнички *ѝриод.* 33
 в *ѝредл.* 31, 32 (3), 33 (2)
 ваш -ата *ѝриод. ѝрисв.* 32
 ве *зам.* 32
 век -ови *м.* 32 (5), 33
 вековен -вно *ѝриод.* 33
 ветер *м.* 32
 вечерен *ѝриод.* 32
 вик *м.* 31
 влага *ж.* 31
 внук *м.* 32
 во *ѝредл.* 31 (5), 32 (8), 33
 (4)
 враќа *ѓл. несвр.* 32
 врви *ѓл. несвр.* 32
 врел *ѝриод.* 33
 време -иња(та) 32 (2)
 врзан *ѓл. ѝриод.* 33
 ги *зам.* 33
 гине *ѓл. несвр.* 32
 глава -ите *ж.* 32
 глед *м.* 31
 гледа *ѓл. несвр.* 32
 гора *ж.* 33
 гради -ве *мн.* 31
 гризе *ѓл. несвр.* 31
 грмеж *м.* 33
 грмне *ѓл. свр.* 31
 да 31 (5), 32, 33 (2)
 дар *м.* 33
 дедо -а *м.* 32
 дете *ср.* 31
 див *ѝриод.* 32
 диво *ѝрил.* 31
 дише *ѓл. несвр.* 32
 до *ѝредл.* 31, 32 (2)
 доле *ѝрил.* 32
 друг *ѝриод.* 32
 дур *сврзн.* 33
 дури *сврзн.* 33
 душа -та *ж.* 32
 е *ѓл. ѝом.* 31, 33 (2)
 еве *чесѝ.* 31, 32
 еден *бр. ѝриод.* 32
 ек *м.* 32
 екот *м.* 31
 жал *ж.* 31
 жалба *ж.* 33
 жерав *м.* 32
 жив *ѝриод.* 31
 живот -от *м.* 33
 жито -тја *ср.* 32
 за *ѝредл.* 32 (6)
 запален *ѓл. ѝриод.* 32
 зар *чесѝ.* 33 (2)
 збор -от *м.* 32 (3)

- збран -и *̄л. ̄приод.* 33
 здив *м.* 32
 здржан -а *̄л. ̄приод.* 31
 земја -ва, -та *ж.* 32 (3)
 зинат *̄л. ̄приод.* 32
 златен *̄приод.* 33
 зошто *̄прил.* 31 (3)
 свек -от *м.* 32
 и *сврзн.* 31 (6), 32 (18), 33 (8)
 иде *̄л. несвр.* 31, 32, 33
 издржи *̄л. свр.* 31 (3)
 излегува *̄л. несвр.* 31
 изреди *̄л. свр.* 33
 им *зам.* 31 (2), 32
 исконски *̄приод.* 32
 јад -от *м.* 33
 јас *зам. лич.* 31, 33
 каже *̄л. свр.* 33
 кај *̄прил.* 32
 калеш -и *̄приод.* 33
 кат *м.* 33
 кипнат -ово *̄л. ̄приод.* 32
 клет *̄приод.* 31, 33, 32
 клетва *ж.* 33
 клетка *ж.* 31
 ко *̄прил.* 31, 32
 кога *сврзн.* 32
 кој *зам. ̄приод.* 32 (2), 33 (2)
 корав -а *̄приод.* 32
 крв -је *ж.* 32, 33
 крвав -а *̄приод.* 32
 лет *м.* 32
 летне *̄л. свр.* 31
 лик *м.* 31
 листен -а *̄приод.* 33
 лут -а, -ите *̄приод.* 31, 33
 љубов *ж.* 32
 магла -та *ж.* 32 (2)
 матен -тна *̄приод.* 32
 мачен *̄приод.* 32
 ме *зам.* 31
 мека -та *ж.* 31
 ми *зам.* 31, 32 (3), 33
 мине *̄л. свр.* 32
 мирен *̄приод.* 31
 мирис *м.* 32
 мисла *ж.* 31, 32
 младост *ж.* 31
 мој *̄приод. ̄присв.* 32 (2), 33
 молк *м.* 32
 молнија *ж.* 31
 мома -и *ж.* 33
 момци *мн.* 31
 мрак *м.* 32
 мрачен -чни *̄приод.* 32 (2)
 на *̄редл.* 31, 32 (4), 33 (8)
 наведен -и *̄л. ̄приод.* 32
 навирува *̄л. несвр.* 31
 над *̄редл.* 32
 најде *свр.* 32 (2)
 напаѓа *̄л. несвр.* 32
 напред *̄прил.* 31
 народ -е *м.* 33 (2)
 насилник -от *м.* 33
 наш -а, -ите *зам. ̄приод.* 32, 33
 не *чесѝ.* 31 (4), 33 (2)
 невеста -и *ж.* 33
 него *зам.* 32 (3)
 нивен -вната, -вното *зам. ̄приод.* 32 (2)
 ниже *̄л. несвр.* 32
 низ *̄редл.* 33

но сврзн., модал. 31, 33
 нога ж. 33
 носи *г̃л. несвр.* 33
 ноќ -и ж. 33
 о изв. 31 (2), 32 (2), 33 (3)
 огон м. 33
 од *предл.* 32 (5), 33 (3)
 одеднаш *йрил.* 32
 оди *г̃л. несвр.* 32
 око ср. 31 (4), 32, 33
 околу *йрил.* 32
 оро ср. 32 (4), 33 (2)
 пепел -ишта ж. 33
 песна ж. 32
 писк -от м. 32
 писнат *г̃л. йрид.* 31
 писок м. 31
 пламен м. 31
 пламнат -и *г̃л. йрид.* 33
 плаче *г̃л. несвр.* 31
 плен м. 33
 плоден -дна *йрид.* 33
 по *предл.* 31, 32 (5), 33 (2)
 поведе *г̃л. свр.* 33
 повик м. 33
 погне *г̃л. свр.* 33
 подземен *йрид.* 31
 пој м. 33
 покроце *йрил.* 32
 поле ср. 32
 попуст *йрид.* 32
 потече *г̃л. свр.* 33
 потулен *г̃л. йрид.* 31
 пранга -ите 32
 прв -иот *йрид.* 31
 првпат *йрил.* 33
 превие *г̃л. свр.* 31

прекрие *г̃л. свр.* 31
 пролетен -тна *йрид.* 32
 пуст -и *йрид.* 33
 пустелија ж. 32
 пустош м. 32
 пушти *г̃л. свр.* 31
 пченица -та ж. 33
 радосен -сна *йрид.* 32
 разнесе *г̃л. свр.* 33
 рака -аце ж. 31, 33
 рана -и ж. 33
 ред м. 31, 32, 33
 река -ите ж. 31, 32
 'рзнува *г̃л. несвр.* 31
 рид -иштата м. 32
 рид -ја м. 32
 рика *г̃л. несвр.* 32
 робија ж. 32
 робја ж. 33 (33)
 род -от м. 32 (32)
 роден -дниот *йрид.* 33
 ропство ср. 33
 сака *г̃л. несвр.* 31
 свет м. 32
 светнува *г̃л. несвр.* 31
 свирка ж. 32
 сè *йрил.* 32 (4), 33
 се зам. 32 (2)
 се врасло *г̃л.* 32
 се губи *г̃л. несвр.* 32
 се заврти *г̃л. свр.* 32
 се залула *г̃л. свр.* 32, 33
 се зачуе *г̃л. свр.* 33
 се корне *г̃л. свр.* 32
 се крева *г̃л. несвр.* 31
 се пушта *г̃л. несвр.* 31
 се разлива *г̃л. несвр.* 32

- се растега *џл. несвр.* 32
 се слева *џл. несвр.* 31
 се стрелка *џл. несвр.* 31
 се уткае *џл. свр.* 32
 се фаќа *џл. свр.* 31
 сега *џрил.* 33
 сегде *џрил.* 33
 секој *зам. џрид.* 31
 село -а *ср.* 33
 сенка *ж.* 32 (32)
 сет -а *зам. џрид. дијал.* 32
 сети *џл. свр.* 33
 си *зам.* 32
 сив *џрид.* 31
 сила *ж.* 32
 син *м.* 32
 синџир *м.* 33 (2)
 ситост *ж.* 32
 скокум *џрил.* 31
 слобода *ж.* 33
 слободен *џрид.* 32
 со *џредл.* 31 (2), 32 (3), 33 (2)
 собран *џл. џрид.* 33
 сокол *м.* 31
 солза -и *ж.* 33 (2)
 срете *џл. свр.* 33
 срце *ср.* 31 (2), 33 (3)
 стане *џл. свр.* 33
 старец -рци *м.* 31 (2)
 стега *џл. несвр.* 31
 стегнат -иот *џл. џрид.* 31
 стиска *џл. несвр.* 31
 страшен *џрид.* 32
 стрв *ж.* 32
 стресен -иот *џл. џрид.* 32
 сур -а *ж.* 32
 сурла -и *ж.* 31
 та *сврзн.* 31
 тага *ж.* 31
 танец *м.* 33
 тапан *м.* 31 (2)
 татко -а *м.* 32
 твој -а *зам. џрид.* 33 (2)
 те *зам.* 32, 33
 темен -мни *џрид.* 32
 тешко -во, -то *ср.* 31 (2), 32 (2), 33 (3)
 ти *зам.* 33 (3)
 тих *џрид.* 32
 трева *ж.* 31
 триж *џрил.* 33
 трпне *џл. свр.* 32
 трупа *џл. несвр.* 32
 ќе *чесџ.* 31 (2), 32 (2), 33 (4)
 ужас -от *м.* 32
 узреан -и *џл. џрид.* 32
 усна -и *ж.* 31
 уста -и *ж.* 33
 чад *м.* 33
 чекор *м.* 31, 32 (2)
 челад *ж.* 32
 чело *ср.* 31
 чини *џл.* 32 (2)
 чудно *џрил.* 33 (2)
 шепне *џл. несвр.* 32
 што *зам.* 31, 32 (4), 33
 штом *сврзн.* 31 (2), 33
 штур -а *џрид.* 32
 шуми *џл. несвр.* 32

ОБРАТЕН РЕЧНИК НА ЗБОРОВНИОТ ФОНД НА
ПЕСНАТА „ТЕШКОТО“ НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ

32 а	31 ж. -та мека
33 ж. жалба	31, 32 ж. -ите река
32 ж. -ите глава	32 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . рика
32 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . се разлева	31 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . се стрелка
31 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . се слева	32, 33 ж. -и болка
31 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . се крева	32 (32) ж. сенка
31 ж. трева	32 ж. свирка
33 ж. клетва	31 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . стиска
31 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . излегува	31 ж. клетка
31 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . 'рзнува	32 (2) ж. -та магла
31 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . светнува	32 ж. сила
31 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . навирува	31 ж. -и сурла
31 ж. влага	31, 32 ж. мисла
31 ж. тага	32, 33 <i>џ</i> л. <i>свр</i> . се залула
33 <i>џ</i> рил. сега	33 ж. -и мома
31 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . стега	31, 32 (4), 33 (8) <i>џ</i> редл. на
32 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . се растега	33 ж. -и рана
32 ж. -ите пранга	32 ж. песна
32 <i>сврзн</i> . кога	31 ж. -и усна
33 ж. нога	32 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . трупа
31 (5), 32, 33 (2) да	33 ж. гора
32 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . гледа	31 <i>сврзн</i> . та
33 ж. слобода	33 ж. -и невеста
32 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . напаѓа	33 ж. -и уста
32 (6) <i>џ</i> редл. за	31 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . се пушта
33 (2) ж. -и солза	32 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . враќа
33 (33) ж. робја	31 <i>џ</i> л. <i>свр</i> . се фаќа
32 ж. робија	33 ж. -та пченица
32 ж. пустелија	32 ж. -та душа
31 ж. молнија	31, 32 (3), 33 (2) <i>џ</i> редл. в
32 (3) ж. -ва, -та земја	32 <i>џ</i> рид. -а крвав
31, 33 ж. -аце рака	32 м. жерав
31 <i>џ</i> л. не <i>свр</i> . сака	32 <i>џ</i> рид. -а корав

- 32 *ѳриод.* див
 32 *м.* здив
 31 *ѳриод.* жив
 31 *ѳриод.* сив
 32 *ж.* љубов
 32, 33 *ж.* -је крв
 31 *ѳриод.* -иот прв
 32 *ж.* стрв
 32 *ѳриод.* друг
 33 *м.* -от јад
 32 *ж.* челад
 32 *ѳредл.* над
 33 *м.* чад
 31 *м.* глед
 31, 32, 33 *м.* ред
 31 *ѳрил.* напред
 32 *м.* -ја рид
 32 *м.* -иштата рид
 32 (5), 33 (3) *ѳредл.* од
 32 (32) *м.* -от род
 33 (2) *м.* -е народ
 31, 33 (2) *џл.* *ѳом.* е
 32 *џл.* *свр.* се уткае
 32 *зам.* ве
 31, 32 *чесѳ.* еве
 33 *ѳрил.* сегде
 33 *џл.* *свр.* поведе
 31, 32, 33 *џл.* *несвр.* иде
 33 *џл.* биде
 32 (2) *свр.* најде
 33 *џл.* *свр.* каже
 32 *џл.* *несвр.* ниже
 31 *џл.* *несвр.* гризе
 31 *џл.* *свр.* превие
 31 *џл.* *свр.* прекрие
 32 *ѳрил.* доле
 32 *ср.* поле
 31 *зам.* ме
 32 (2) *ср.* -иња(та) време
 31 (4), 33 (2) *чесѳ.* не
 33 *џл.* *свр.* стане
 33 *џл.* *свр.* погне
 32 *џл.* *несвр.* гине
 32 *џл.* *свр.* мине
 31 *џл.* *свр.* грмне
 32 *џл.* *несвр.* шепне
 32 *џл.* *свр.* трпне
 32 *џл.* *свр.* се корне
 31 *џл.* *свр.* летне
 32 (4), 33 *ѳрил.* сè
 32 (2) *зам.* се
 33 *џл.* *свр.* разнесе
 32, 33 *зам.* те
 31 *ср.* дете
 33 *џл.* *свр.* срете
 31 (2), 32 (2), 33 (4) *чесѳ.* ќе
 33 *џл.* *свр.* се зачуе
 32 *ѳрил.* покроце
 31 (2), 33 (3) *ср.* срце
 31 *џл.* *несвр.* плаче
 33 *џл.* *свр.* потече
 33 (2) *форма од џл.* сум
 беше
 32 *џл.* *несвр.* дише
 33 *м.* грмеж
 33 *ѳрил.* триж
 33 *ѳредл.* низ
 31 (6), 32 (18), 33 (8) *сврзн.*
 и
 32 *џл.* *несвр.* се губи
 32 *џл.* *несвр.* врви
 33 *зам.* ги
 31 *мн.* -ве гради
 33 *џл.* *свр.* изреди

- 32 *џл. несвр.* оди
 31 (3) *џл. свр.* издржи
 32 *џрид.* исконски
 33 *џрид.* бунтовнички
 31, 32 (3), 33 *зам.* ми
 32 *џл. несвр.* шуми
 32 (2) *џл.* чини
 33 *сврзн.* дури
 32 *зам.* си
 33 *џл. несвр.* носи
 33 (3) *зам.* ти
 33 *џл. свр.* сети
 32 *џл. свр.* се заврти
 31 *џл. свр.* пушти
 31 *мн.* момци
 32 *џрил.* кај
 32 *м.* бескрај
 33 (2) *зам. џрид.* -а твој
 32 (2), 33 (2) *зам. џрид.* кој
 31 *зам. џрид.* секој
 32 (2), 33 *џрид. џрисв.* мој
 33 *м.* пој
 33 *м.* број
 32 *м.* мрак
 32 *м.* ек
 32 (5), 33 *м.* -ови век
 32 *м.* -от свек
 31 *м.* вик
 33 *м.* повик
 31 *м.* лик
 33 *м.* -от насилник
 32 *м.* молк
 31 *м.* писок
 32 *м.* -от писк
 32 *м.* внук
 31 *ж.* жал
 33 *ж.* -ишта пепел
 33 *џрид.* врел
 31 *м.* сокол
 32 *џрил.* божем
 31 (2), 32 *зам.* им
 31 (2), 33 *сврзн.* штом
 31 *џрил.* скокум
 32 *џл. џрид.* -и узреан
 31 *џл. џрид.* -а здржан
 33 *џл. џрид.* врзан
 31 (2) *м.* тапан
 33 *џл. џрид.* -и збран
 33 *џл. џрид.* собран
 32 *џрид.* -јно бескраен
 31 *џрид.* бавен
 32 (2) *зам. џрид.* -вната, -
 вното нивен
 33 *џрид.* -вно вековен
 33 *џрид.* -ната бунтовен
 32 *бр. џрид.* еден
 32 *џл. џрид.* -и наведен
 32 *џрид.* слободен
 33 *џрид.* -дна плоден
 33 *џрид.* -дниот роден
 32 *џл. џрид.* запален
 33 *м.* плен
 31 *џл. џрид.* потулен
 31 *м.* пламен
 31 *џрид.* подземен
 32 *џрид.* -мни темен
 32 *џрид.* вечерен
 31 *џрид.* мирен
 32 *џл. џрид.* -иот стресен
 32 *џрид.* -сна радосен
 33 *џрид.* златен
 32 *џрид.* -тна матен
 32 *џрид.* -тна пролетен
 33 *џрид.* -а листен

- 33 *ѳриод.* -јно буен
 32 *ѳриод.* мачен
 32 (2) *ѳриод.* -чни мрачен
 32 *ѳриод.* страшен
 32 м. син
 33 м. огон
 31 (2), 32 (2), 33 (3) *изв.* о
 31 (5), 32 (8), 33 (4) *ѳредл.*
 во
 31 *ѳрил.* диво
 33 *ср.* ропство
 32 (3) *зам.* него
 31, 32 (2) *ѳредл.* до
 32 м. -а дедо
 31, 32 *ѳрил.* ко
 31 (4), 32, 33 *ср.* око
 32 м. -а татко
 31 (2), 32 (2), 33 (3) *ср.* -во, -
 то тешко
 33 *ср.* -а село
 31 *ср.* чело
 32 *ѳл.* се врасло
 31, 33 *сврзн., модал.* но
 33 (2) *ѳрил.* чудно
 31, 32 (5), 33 (2) *ѳредл.* по
 32 (4), 33 (2) *ср.* оро
 31 (2), 32 (3), 33 (2) *ѳредл.*
 со
 32 *ср.* -тја жито
 31, 32 (4), 33 *зам.* што
 31 (3) *ѳрил.* зошто
 33 м. дар
 33 (2) *чесѳ.* зар
 32 м. ветер
 33 (2) м. синѳир
 32 (3) м. -от збор
 31, 32 (2) м. чекор
 33 *сврзн.* дур
 32 ж. -а сур
 32 *ѳриод.* -а штур
 32 м. -от ужас
 31, 33 *зам. лич.* јас
 32 м. мирис
 33 м. кат
 31 *ѳл.* *ѳриод.* -иот стегнат
 32 *ѳл.* *ѳриод.* зинат
 33 *ѳл.* *ѳриод.* -и пламнат
 32 *ѳл.* *ѳриод.* -ово кипнат
 31 *ѳл.* *ѳриод.* писнат
 33 *ѳрил.* првпат
 32 м. свет
 32 м. лет
 31, 33, 32 *ѳриод.* клет
 32 *зам. ѳриод. оујал.* -а сет
 33 м. -от живот
 31 м. екот
 31 ж. младост
 32 ж. ситост
 33 *ѳриод.* -и пуст
 32 *ѳриод.* попуст
 31, 33 *ѳриод.* -а, -ите лут
 33 ж. -и ноќ
 32 *ѳрил.* околу
 32 *ѳриод.* тих
 33 м. танец
 31 (2) м. -рци старец
 32 *ѳриод. ѳрисв.* -ата ваш
 32, 33 *зам. ѳриод.* -а, -ите
 наш
 32 *ѳрил.* одеднаш
 33 *ѳриод.* -и калеш
 32 м. пустош

УМНОЖЕН ТЕКСТ ЗА ТОЛКОВЕН РЕЧНИК НА
„ТЕШКОТО“

а Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

бавен О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

беше Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синџир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

беше О тешкото! Синџир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

бескрај О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија шура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

бескрајно О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија шура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

биде О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
 првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
 врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
 ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
 пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
 (33)

божем И божем се врасло кипнатово оро / со исконска
 сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во
 него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани
 житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во
 пролетна ситост / со запален здив. (32)

болка И душата, чиниш, на родот мој мачен / во
 тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè
 попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по
 век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за
 слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко
 жерав во лет. (32)

болки Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на
 пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе
 изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
 Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, /
 со врзани раце во плен што ги погнало / насилникот клет. (33)

број Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати
 ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди
 збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
 Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, /
 со врзани раце во плен што ги погнало / насилникот клет. (33)

бујно О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не
 стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови
 собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец
 низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те
 разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

бунтовната О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур
 не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови
 собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец

низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те
разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

бунтовничко О тешкото! Синџир ти беше на робја, /
дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од
векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се
залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во
чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

в До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа
срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в
око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

в О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве
магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега
редот / и ридја се губат в пустелија штурa – / и еве кај иде од
маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

в О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве
магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега
редот / и ридја се губат в пустелија штурa – / и еве кај иде од
маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

в О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат
штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, /
зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

в О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат
штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, /
зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

в Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната
свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле,
/ и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в
мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!

/ кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
(32)

вашата Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

ве Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

вечерен И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

век И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

век И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

век И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, /

од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет.
(32)

век И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челад, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет.
(32)

век Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат ек. (32)

векови О тешкото! Синџир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

вековно О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

ветер И божем се врасло кипнатово оро / со искомска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

вик О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

влага О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се

крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

внук О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве
магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега
редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од
маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

во До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа
срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в
око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

во И божем се врасло кипнатово оро / со искомска
сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во
него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани
житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во
пролетна ситост / со запален здив. (32)

во И божем се врасло кипнатово оро / со искомска
сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во
него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани
житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во
пролетна ситост / со запален здив. (32)

во И божем се врасло кипнатово оро / со искомска
сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во
него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани
житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во
пролетна ситост / со запален здив. (32)

во И божем се врасло кипнатово оро / со искомска
сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во
него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани
житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во
пролетна ситост / со запален здив. (32)

во И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково
оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и
мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што
нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, /
од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет.
(32)

во И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

во Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

во О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штуре – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

во О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штуре – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

во О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

во О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чада – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

во О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и

огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде
бунтовната нога / по родниот кат. (33)

во О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се
крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

во О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се
крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

во О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом
тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал
лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми
иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик –
/ та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

во О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом
тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал
лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми
иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик –
/ та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

враќаат Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се
корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и
враќаат ек. (32)

врасло И божем се врасло кипнатово оро / со исконска
сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во
него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани
житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во
пролетна ситост / со запален здив. (32)

врела О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

времиња Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

Времињата Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

врват Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

врзани Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

ги Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

гине И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

главите Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се

наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О
времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми
најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат /
над пустош и крв?! (32)

глед О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се
крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

гледам О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на
очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се
растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај
иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

гора О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не
стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови
собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец
низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те
разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

градиве О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, /
штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто
жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто
ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам
лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти
вик. (31)

гризам О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, /
штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто
жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто
ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам
лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти
вик. (31)

грмеж О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не
стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови
собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец
низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те
разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

грмне О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

губат О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

да До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

да О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

да О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

да О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

да О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

да О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

да О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

да О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

дар О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

деда О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

дете О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

дише И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлева тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

див И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлева тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

диво О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

До До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

до О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

до О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

доле Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

друг О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

душата И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челад, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

дур О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

дури О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

е О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

е О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

е О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се

крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

еден О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве
магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега
редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од
маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

ек Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне
стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат
ек. (32)

екот О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом
тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал
лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми
иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик –
/ та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

еве О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве
магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега
редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од
маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

еве О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се
крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

жал О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом
тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал
лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми
иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик –
/ та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

жалба О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

жерав И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челад, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

житја И божем се врасло кипнатово оро / со искомска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

жив До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

животот О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

за И божем се врасло кипнатово оро / со искомска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

за И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челад, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

за И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челад, за слободен свет, /

од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет.
(32)

за И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково
оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и
мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што
нижел од корава мисла / за радосна челад, за слободен свет, /
од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет.
(32)

за Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната
свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле,
/ и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в
мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!
/ кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
(32)

за Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната
свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле,
/ и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в
мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!
/ кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
(32)

зачу О тешкото! Синџир ти беше на робја, / дур не
стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови
собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец
низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те
разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

залула О тешкото! Синџир ти беше на робја, / дур не
стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови
собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец
низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те
разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

залула Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се
корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и
враќаат ек. (32)

запален И божем се врасло кипнатово оро / со
исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките
зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него

шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

зар О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

зар О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

заврте Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат ек. (32)

збор Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

збор Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

зборот И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

збрани Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе

изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, /
со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

здив И божем се врасло кипнатово оро / со исконска
сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во
него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани
житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во
пролетна ситост / со запален здив. (32)

здржана О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело
им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева /
е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок
се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се
пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

земја Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се
корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и
враќаат ек. (32)

земјата И божем се врасло кипнатово оро / со
исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките
зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него
шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и
земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

земјава И божем се врасло кипнатово оро / со
исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките
зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него
шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и
земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

зинат Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната
свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле,
/ и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в
мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!
/ кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
(32)

златен О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и

пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

зошто О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

зошто О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

зошто О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

свекот Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
(32)

И И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

и И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

и И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја /

и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

и И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

и И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

и И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

и И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

И И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

и И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

и Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди

збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
 Синцир ти беше на робја, / од калеши моми и невести ред, /
 со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

и Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати
 ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди
 збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
 Синцир ти беше на робја, / од калеши моми и невести ред, /
 со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

и Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати
 ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди
 збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
 Синцир ти беше на робја, / од калеши моми и невести ред, /
 со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

и О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве
 магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега
 редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од
 маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
 бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

и О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве
 магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега
 редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од
 маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
 бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

и О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве
 магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега
 редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од
 маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
 бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

и О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат
 штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, /
 зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
 ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
 пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
 (33)

и О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат
 штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, /

зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

и О тешкото! Синџир ти беше на робја, / дур не стана
народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не
поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и
огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде
бунтовната нога / по родниот кат. (33)

и О тешкото! Синџир ти беше на робја, / дур не стана
народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не
поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и
огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде
бунтовната нога / по родниот кат. (33)

и О тешкото! Синџир ти беше на робја, / дур не стана
народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не
поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и
огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде
бунтовната нога / по родниот кат. (33)

и О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се
крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

и О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се
крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

и О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се
крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

и О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е

мирен и бавен, со здржана тага. / Но 'рзнува тапан и писок се
крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

и О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
мирен и бавен, со здржана тага. / Но 'рзнува тапан и писок се
крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

и О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом
тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал
лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми
иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик –
/ та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

и Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне
стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат
ек. (32)

и Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне
стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат
ек. (32)

и Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне
стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат
ек. (32)

и Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната
свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле,
/ и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в
мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!
/ кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
(32)

и Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната
свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле,
/ и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в
мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!
/ кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
(32)

и Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната
свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле,

/ и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в
 мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!
 / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
 (32)

иде О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве
 магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега
 редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од
 маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
 бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

иде О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом
 тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал
 лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми
 иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик –
 / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

идеш О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
 првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
 врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
 ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
 пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
 (33)

им О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
 мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
 мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се
 крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
 се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

им О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
 мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
 мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се
 крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
 се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

им Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната
 свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле,
 / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в
 мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!
 / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
 (32)

исконска И божем се врасло кипнатово оро / со
исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките
зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него
шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и
земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

издржа До старците момци се фаќаат скокум; / не
издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив
потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

издржа До старците момци се фаќаат скокум; / не
издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив
потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

издржа До старците момци се фаќаат скокум; / не
издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив
потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

излегуваат О тешкото! Старци излегуваат еве, / на
чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката
трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и
писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред
се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

изреди Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на
пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе
изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, /
со врзани раце во плен што ги погнало / насилникот клет. (33)

јадот О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не
стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови
собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец
низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те
разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

јас О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

јас О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

каже Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

кај О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

калеси Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

кат О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

кипнатово И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

клет Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

клета И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

клетка До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

клето О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

клетви Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеша моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнало / насилникот клет. (33)

ко И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

ко О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

Кога О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

Кој Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

кој Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

кој Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

кој Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

корава И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / кој жерав во лет. (32)

корне Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат ек. (32)

крева О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

крв Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

крвава И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челад, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

крвје О тешкото! Синџир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

лет И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челад, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

летне До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

лик О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

листена О тешкото! Синџир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

лута О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

лутите Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеша моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

љубов И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

мачен И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

магла О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штуре – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

маглата О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штуре – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

матна О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штуре – / и еве кај

иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

ме О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

меката О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

ми Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

ми О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

ми О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

ми Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

ми Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в

мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!
 / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
 (32)

минал Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната
 свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле,
 / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в
 мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!
 / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
 (32)

мирен О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
 мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
 мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се
 крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
 се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

мирис И божем се врасло кипнатово оро / со искомска
 сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во
 него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани
 житја / и вечерен мирис се разлева тих, / и земјата дише во
 пролетна ситост / со запален здив. (32)

мисла И душата, чиниш, на родот мој мачен / во
 тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè
 попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по
 век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за
 слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко
 жерав во лет. (32)

мисла О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
 мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
 мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се
 крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
 се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

младост До старците момци се фаќаат скокум; / не
 издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив
 потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

мој И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково
 оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и
 мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што

нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

мој О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

мој Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

молк О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

молнија О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

момци До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

моми Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

мрачен И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клетка, / век по

век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

мрачни Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

мрак Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

на И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлева тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

на И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

на Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеша моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

на Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеша моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

на Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеша моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

на Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеша моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

на Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеша моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

на Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеша моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

на Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеша моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

на О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

на О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

на О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но 'рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

на Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

наша И божем се врасло кипнатово оро / со искомска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

нашите О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

над Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

најде Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

најде Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле,

/ и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в
 мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!
 / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
 (32)

напаѓа О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на
 очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се
 растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај
 иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
 бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

напред О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело
 им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева /
 е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок
 се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се
 пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

народ О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не
 стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови
 собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец
 низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те
 разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

народе О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
 првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
 врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
 ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
 пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
 (33)

насилникот Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на
 пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе
 изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
 Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, /
 со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

наведени Времињата мрачни се нивното поле, / и
 нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се
 наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О
 времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми
 најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат /
 над пустош и крв?! (32)

навирува О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

не До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

не До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

не До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

не О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

не О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

не О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

него И божем се врасло кипнатово оро / со искомска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлева тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

него И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлева тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

него И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлева тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

невести Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

нижел И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / кој жерав во лет. (32)

нивната Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

нивното Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

низ О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец

низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те
разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

но О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

Но О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се
крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

ноќи Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на
пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе
изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, /
со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

нога О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не
стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови
собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец
низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те
разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

носиш О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

О Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати
ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди
збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, /
со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

О О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве
магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега

редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

О О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

О О тешкото! Синџир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

О О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

О О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

О Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

очи Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синџир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

очи О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но 'рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

очиве О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

очиве О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

од И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

од И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

од И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

од И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што

нижел од корава мисла / за радосна челад, за слободен свет, /
од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет.
(32)

од Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати
ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди
збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
Синцир ти беше на робја, / од калеша моми и невести ред, /
со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

од О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве
магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега
редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од
маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

Од О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

од О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана
народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не
поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и
огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде
бунтовната нога / по родниот кат. (33)

одеднаш О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на
очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се
растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај
иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

оди О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве
магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега
редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од
маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

огон О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не
стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови

собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

око До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

околу Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат ек. (32)

оро И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

оро И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

оро О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

оро О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

оро О тешкото! Синџир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

оро Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат ек. (32)

Пченицата О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

пеплишта Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

песна И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челад, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

пискот И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челад, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

писнат О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

писок О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

плачам О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

пламен До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

пламнати Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеша моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

плен Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеша моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

плодна О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

по И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челад, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

по И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челад, за слободен свет, /

од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет.
(32)

по О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве
магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега
редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од
маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

по О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве
магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега
редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од
маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

по О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

по О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана
народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не
поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и
огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде
бунтовната нога / по родниот кат. (33)

по О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се
крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

по Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната
свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле,
/ и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в
мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!
/ кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
(32)

подземен О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, /
штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто

жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

погнал Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

пој О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

покроце Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

поле Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

попуст И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

потече О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно

ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

потулен До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

поведе О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

повик О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

прангите Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

прекријам О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

превијам О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

пролетна И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките

зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него
шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и
земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

првиот О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело
им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева /
е мирен и бавен, со здржана тага. / Но 'рзнува тапан и писок
се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се
пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

првпат О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

пушта О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
мирен и бавен, со здржана тага. / Но 'рзнува тапан и писок се
крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

пушти О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом
тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал
лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми
иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик –
/ та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

пустелија О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на
очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се
растега редот / и ридја се губат в пустелија шутира – / и еве кај
иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

пусти Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на
пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе
изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, /
со врзани раце во плен што ги погнало / насилникот клет. (33)

пустош Времињата мрачни се нивното поле, / и
нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се

наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О
времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми
најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат /
над пустош и крв?! (32)

раце Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати
ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди
збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, /
со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

раце О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом
тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал
лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми
иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик –
/ та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

радосна И душата, чиниш, на родот мој мачен / во
тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè
попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по
век што нижел од корава мисла / за радосна челад, за
слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко
жерав во лет. (32)

рани Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на
пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе
изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, /
со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

растега О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на
очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се
растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај
иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

разлева И божем се врасло кипнатово оро / со
исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките
зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него
шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлева тих, / и
земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

разнесе О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

ред Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

ред О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

редот О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

река О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

реките И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

ридиштата Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат ек. (32)

ридја О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај

иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

рика И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

робија И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / кој жерав во лет. (32)

робја Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнало / насилникот клет. (33)

робја О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чада – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

родниот О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чада – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

родот И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / кој жерав во лет. (32)

родот Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле,

/ и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в
 мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!
 / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
 (32)

ропство О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
 првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
 врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
 ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
 пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
 (33)

’рзнува О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело
 им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева /
 е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок
 се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се
 пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

сè И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково
 оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и
 мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што
 нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, /
 од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет.
 (32)

сè О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве
 магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега
 редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од
 маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
 бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

сè О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве
 магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега
 редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од
 маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
 бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

сè О тешкото! Синџир ти беше на робја, / дур не стана
 народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не
 поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и
 огон, / и повик се зачу и грмеж во чада – / те разнесе сегде
 бунтовната нога / по родниот кат. (33)

сè Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

сака До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

се До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

се И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

се И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

се И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

се О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штурата – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

се О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штурата – / и еве кај иде од

маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

Се О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана
народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не
поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и
огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде
бунтовната нога / по родниот кат. (33)

се О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана
народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не
поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и
огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде
бунтовната нога / по родниот кат. (33)

се О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
мирен и бавен, со здржана тага. / Но 'рзнува тапан и писок се
крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

се О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
мирен и бавен, со здржана тага. / Но 'рзнува тапан и писок се
крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

се О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
мирен и бавен, со здржана тага. / Но 'рзнува тапан и писок се
крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

се О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им
мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е
мирен и бавен, со здржана тага. / Но 'рзнува тапан и писок се
крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

Се Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се
корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и
враќаат ек. (32)

Се Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат ек. (32)

се Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат ек. (32)

се Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

се Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат ек. (32)

Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат ек. (32)

Сега О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

сегде О тешкото! Синџир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

секој О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но 'рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

села О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

сенка О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

сенка О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

сета И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

сетам О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

си О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од

маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

сила И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

син О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

Синцир Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

Синцир О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

ситост И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

сив До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

скокум До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

слева О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но 'рзнува тапан и писок се

крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта,
се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

слобода О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

слободен И душата, чиниш, на родот мој мачен / во
тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè
попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по
век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за
слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко
жерав во лет. (32)

со И божем се врасло кипнатово оро / со искомска
сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во
него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани
житја / и вечерен мирис се разлева тих, / и земјата дише во
пролетна ситост / со запален здив. (32)

со И божем се врасло кипнатово оро / со искомска
сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во
него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани
житја / и вечерен мирис се разлева тих, / и земјата дише во
пролетна ситост / со запален здив. (32)

со И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково
оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и
мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што
нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, /
од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет.
(32)

со Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати
ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди
збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, /
со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

со О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

со О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

со О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

собран О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

сокол До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

солза О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

солзи Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

срце До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа
срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в
око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

срце Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати
ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди
збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, /
со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

срце О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

срце О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

срце О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом
тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал
лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми
иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик –
/ та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

сретам О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

стана О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не
стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови
собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец
низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те
разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

Старци О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но 'рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

старците До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

стегам О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

стегнатиот О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но 'рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

стиска О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

страшен И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

стрелка О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но 'рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

стресениот Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат ек. (32)

стрв Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

сура О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

Сурли О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

свет И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

светнува О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

свирка Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

та О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми

иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик –
/ та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

тага О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

танец О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

тапан О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

тапан О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

татка О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

те О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

те О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и

огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

тешкото Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

тешкото О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

тешкото О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

тешкото О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

тешкото О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

тешкото О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навидува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

тешково И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè

попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / кој жерав во лет. (32)

темни Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат ек. (32)

ти Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнало / насилникот клет. (33)

ти О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

ти О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

тих И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

трева О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

триж О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно

ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

трпнат Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат ек. (32)

трупал И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

твој О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

твоја О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој! (33)

ќе Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

ќе Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

ќе О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече

врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

ќе О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

ќе О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом
тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал
лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми
иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик –
/ та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

ќе О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом
тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал
лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми
иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик –
/ та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

ќе Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната
свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле,
/ и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в
мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!
/ кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
(32)

ќе Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната
свирка – на прангите свекот, / а главите им се наведени доле,
/ и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в
мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!
/ кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
(32)

ужасот Времињата мрачни се нивното поле, / и
нивната свирка – на прангите свекот, / а главите им се
наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О
времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми

најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

усни О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик – / та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

усти Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото! Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, / со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

уткала И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

узреани И божем се врасло кипнатово оро / со исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

фаќаат До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

чад О тешкото! Синцир ти беше на робја, / дур не стана народ во листена гора, / сè дури со јадот од векови собран / не поведе бујно, бунтовничко оро! / Се залула танец низ крвје и огон, / и повик се зачу и грмеж во чад – / те разнесе сегде бунтовната нога / по родниот кат. (33)

чекор О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но ’рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

чекор Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свеќот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

чекор Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната свирка – на прангите свеќот, / а главите им се наведени доле, / и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?! / кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?! (32)

челад И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челад, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

чело О тешкото! Старци излегуваат еве, / на чело им мисла, во очи им влага / и првиот чекор по меката трева / е мирен и бавен, со здржана тага. / Но 'рзнува тапан и писок се крева / и молнија светнува во секој глед, / и напред се пушта, се стрелка, се слева / стегнатиот ред. (31)

чиниш Се залула оро! Се заврте земја, / и чиниш – се корне стресениот век, / и околу трпнат ридиштата темни / и враќаат ек. (32)

чиниш И душата, чиниш, на родот мој мачен / во тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по век што нижел од корава мисла / за радосна челад, за слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко жерав во лет. (32)

чудно О тешкото! Сега по нашите села / во слобода првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и

пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

чудно О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

шепнат И божем се врасло кипнатово оро / со
исконска сила за земјава наша / и во него шуми на реките
зборот, / и во него рика див ветер и страшен / и во него
шепнат узреани житја / и вечерен мирис се разлива тих, / и
земјата дише во пролетна ситост / со запален здив. (32)

што До старците момци се фаќаат скокум; / не издржа
срце – сив сокол во клетка, / не издржа пламен жив потулен в
око, / не издржа младост што сака да летне! (31)

што И душата, чиниш, на родот мој мачен / во
тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè
попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по
век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за
слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко
жерав во лет. (32)

што И душата, чиниш, на родот мој мачен / во
тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè
попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по
век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за
слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко
жерав во лет. (32)

што И душата, чиниш, на родот мој мачен / во
тешково оро се уткала сета – / век по век што трупал сè
попуст и мрачен / од крвава болка, од робија клета, / век по
век што нижел од корава мисла / за радосна челада, за
слободен свет, / од песна – за љубов што гине со пискот / ко
жерав во лет. (32)

што Кој број ќе ми каже на лутите рани, / на пламнати
ноќи, на пеплишта пусти, / кој на срце болки ќе изреди

збрани, / и на очи солзи и клетви на усти. / О тешкото!
Синцир ти беше на робја, / од калеси моми и невести ред, /
со врзани раце во плен што ги погнал / насилникот клет. (33)

што Времињата мрачни се нивното поле, / и нивната
свирка – на прангите свеко, / а главите им се наведени доле,
/ и покроце врват – сè чекор по чекор. / О времиња, што ве в
мрак родот мој минал, / кој збор ќе ми најде за вашата стрв?!
/ кој збор ќе ми најде за ужасот зинат / над пустош и крв?!
(32)

штом О тешкото! Сега по нашите села / во слобода
првпат штом оро ќе сретам, / зар чудно е – солза да потече
врела, / зар чудно е – жалба јас в срце да сетам?! / Од вековно
ропство, мој народе, идеш / но носиш ти в срце дар златен и
пој. / Пченицата твоја триж плодна ќе биде, / и животот твој!
(33)

штом О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом
тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал
лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми
иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик –
/ та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

штом О тешкото! Сурли штом диво ќе писнат, / штом
тапан ќе грмне со подземен екот – / во градиве зошто жал
лута ме стиска, / во очиве зошто навирува река / и зошто ми
иде да плачам ко дете, / да превијам раце, да прекријам лик –
/ та гризам јас усни, стегам срце клето / да не пушти вик. (31)

штура О тешкото! Кога во молк да те гледам, / на
очиве магла ми напаѓа сура, / и одеднаш – в бескрај се
растега редот / и ридја се губат в пустелија штура – / и еве кај
иде од маглата матна / сè сенка до сенка, сè еден до друг – / во
бескрајно оро син оди по татка, / по деда си – внук. (32)

шуми И божем се врасло кипнатово оро / со исконска
сила за земјава наша / и во него шуми на реките зборот, / и во
него рика див ветер и страшен / и во него шепнат узреани
житја / и вечерен мирис се разлева тих, / и земјата дише во
пролетна ситост / со запален здив. (32)